

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА СТРУКТУРИ СПОЖИВАННЯ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНИ

Мельничук О. М.¹, Самотоєнкова О. В.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Мельничук О. М., Самотоєнкова О. В. Аналіз динаміки та структури споживання основних продуктів харчування населенням України. *Висвітлено основні фактори, які впливають на рівень і структуру споживання матеріальних благ та послуг населенням країни. Основний акцент зроблено на тому, що рівень споживання матеріальних благ є одним з основних індикаторів рівня життя населення.*

Ключові слова: *рівень споживання, обсяг споживання, структура споживання, споживчі витрати.*

Мельничук О. М., Самотоєнкова Е. В. Анализ динамики и структуры потребления основных продуктов питания населением Украины. *В статье отражены основные факторы, которые влияют на уровень и структуру потребления материальных благ и услуг населением страны. Основной акцент сделан на том, что уровень потребления материальных благ является одним из основных индикаторов уровня жизни населения.*

Ключевые слова: *уровень потребления, объем потребления, структура потребления, потребительские расходы.*

Melnychuk O. M., Samotoenkova E. V. Analysis dynamics and structure of consumption of basic foodstuffs population of Ukraine. *The article shows the main factors affecting the level of consumption of goods and services the country's population. The basic factors that influence the level of consumption, its structure and dynamics. The main emphasis is on the fact that the level of consumption of goods and services - is one of the main indicators of living standards.*

Keywords: *consumption, consumption patterns, costs.*

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Мельничук, О. М. Аналіз динаміки та структури споживання продуктів харчування населенням України [Текст] / О. М. Мельничук, О. В. Самотоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 2 – Одеса, ОНЕУ. – 2016. – С. 28 – 33.

Постановка проблеми. Протягом останнього десятиліття спостерігається різке зниження рівня життя населення України. Рівень споживання

є одним із основних індикаторів, який необхідно враховувати при формуванні споживчого кошику.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в аналізі динаміки та структури споживання основних продуктів харчування населенням України у 2000 - 2014 роках.

Виклад основного матеріалу. Під споживанням розуміють використання товарів та послуг для задоволення індивідуальних та колективних потреб.

Основною характеристикою споживання є обсяг споживання матеріальних благ і послуг у цілому (фонд споживання Q) або на душу населення ($q = Q/S$), який може вимірюватися в натуральних одиницях або подаватися у вартісному виразі. Тому й динаміка споживання, тобто зміна споживання в часі, вивчається як у натуральному, так і у вартісному виразі.

Вивчення динаміки споживання в натуральному виразі дає можливість оцінити зміну фізичних обсягів споживаних товарів і послуг. Вивчення динаміки споживання у вартісному виразі дозволяє врахувати не лише зміну фізичного обсягу споживання, а й вплив цін на споживання товарів і послуг, тобто дає більш об'єктивну характеристику рівня споживання [1, с. 125-128].

В таблиці 1 наведено показники споживання основних продуктів харчування в Україні у розрахунку на одну особу за рік, кг.

Динаміку споживання основних продуктів харчування на душу населення в Україні в середньому на одну особу графічно зображено на рис. 1.

Проаналізувавши показники динаміки споживання основних продуктів харчування за 2010 - 2014 роки можна сказати, що суттєвих коливань не спостерігалось. Обсяг споживання молока та молочних продуктів дещо підвищився у 2013 році порівняно з 2012 роком, але потім знову почав зменшуватись. У 2014 році порівняно з 2013 населення почало менше споживати м'яса та м'ясопродуктів, картоплі, хліба та хлібопродуктів.

Порівнюючи 2014 рік з 2000 роком обсяги споживання м'яса та м'ясопродуктів, цукру, хліба та хлібопродуктів зросли відповідно на 31,8 %, 34,8% і 24,8 %, при цьому почали менше споживати картоплі, плодів, ягід та винограду.

Таблиця 1

Споживання основних продуктів харчування в Україні у розрахунку на одну особу за рік, кг

Продукти харчування	Роки				Показники динаміки			
					2014 р. до 2000 р.		2014 р. до 2013 р.	
	2000	2012	2013	2014	Δ, кг	Тпр, %	Δ, кг	Тпр, %
М'ясо і м'ясопродукти	3,5	4,5	4,9	4,6	1,1	31,4	-0,3	-6,1
Молоко і молокопродукти	16,8	17,6	19,5	18,4	1,6	9,5	-1,1	-5,6
Яйця, штук	20,0	19,0	19,0	19,0	-1,0	-5,0	0,0	0,0
Хліб і хлібопродукти	1,4	1,8	2,0	1,7	0,3	21,4	-0,3	-15,0
Картопля	3,2	2,3	2,4	2,4	-0,8	-25,0	0,0	0,0
Овочі й баштанні	1,4	1,5	1,6	1,6	0,2	14,3	0,0	0,0
Плоди, ягоди, виноград	12,3	7,5	7,3	6,5	-5,8	-47,2	-0,8	-11,0
Риба і рибні продукти	8,8	8,2	8,3	7,7	-1,1	-12,5	-0,6	-7,2
Цукор	2,3	2,7	3,6	3,1	0,8	34,8	-0,5	-13,9
Олія	9,5	8,2	8,6	8,0	-1,5	-15,8	-0,6	-7,0

У 2014 році порівняно з 2013 роком обсяг споживання основних продуктів харчування зменшився, що свідчить про зниження рівня життя населення країни, основні фактори, які призвели до цього – подорожчання, пов'язане з високим рівнем інфляції.

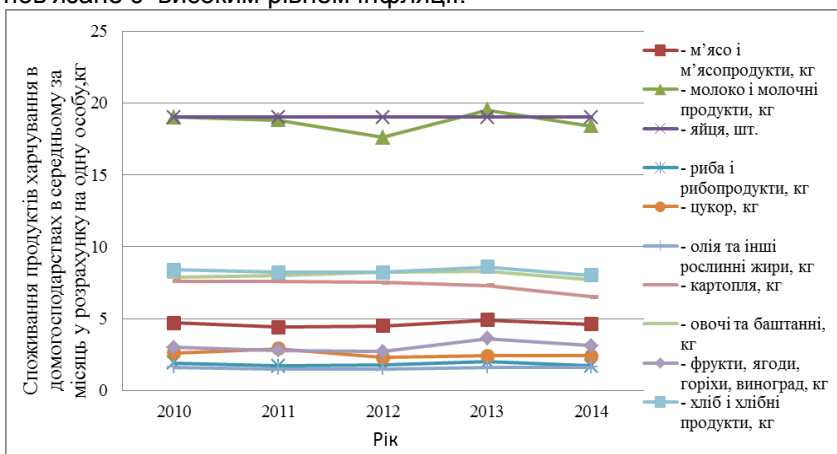

Рис. 1. Динаміка споживання основних продуктів харчування на душу населення в Україні за 2010-2014 роки

Норми харчування є рекомендаціями величини споживання основних харчових речовин і енергії для різних контингентів населення нашої країни. Вони дають наукову базу для планування виробництва і споживання харчових продуктів, служать критерієм для оцінки фактичного харчування, є основою побудови раціонального харчування. За допомогою коефіцієнту задоволення потреб розраховується ступень відповідності фактичного рівня споживання основних продуктів харчування мінімальним нормам споживання.

Важливою тенденцією розвитку показників споживання є зміна структури споживчих витрат на продукти харчування. Рівень витрат на продукти харчування відносно інших товарів та послуг в структурі споживчих витрат виступає певним мірилом рівня життя населення – забезпеченості. У рейтингу 40 європейських країн Україна посіла останнє місце з найбільшою часткою витрат сімейного бюджету на продукти харчування - 50,2%.

Навіть мешканці Молдови і Сербії на продукти харчування витрачають менше – відповідно 43,2% і 42,9% доходів.

На рис. 2 видно, що найбільша доля витрат припадає на покупку м'яса та м'ясопродуктів, а найменша – на рибу та рибопродукти та безалкогольні напої.

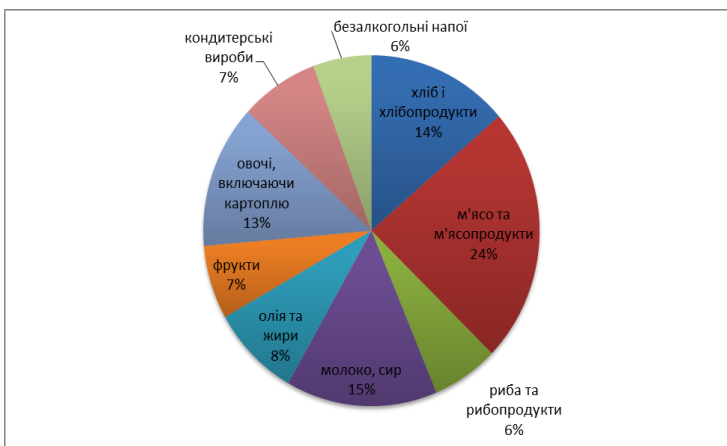

Рис. 2. Структура споживчих витрат населення України на продукти харчування у 2013 році

Аналіз рівня витрат на продукти харчування серед споживчих витрат населення європейських країн, відображає високі частки в країнах, що розвиваються – 30-50%, та низькі на культуру – 1-5%. Рівень витрат на культуру і відпочинок та продукти харчування виражає обернено пропорційну закономірність, чим більше витрачає населення на товари першої необхідності, тим менше собі може дозволити відпочивати [3].

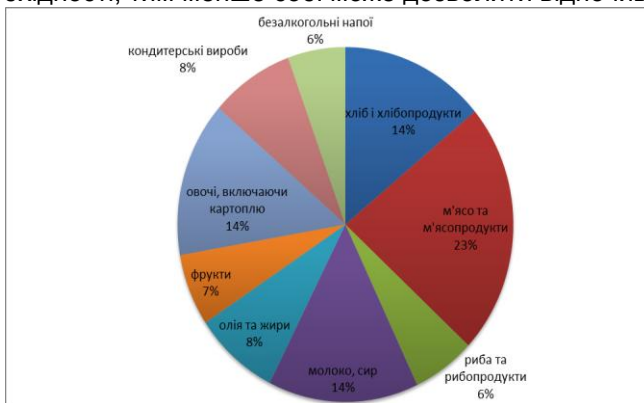

Рис. 3. Структура споживчих витрат населення України на продукти харчування у 2014 році

Порівнюючи структуру витрат населення на продукти харчування у 2014 з 2013 роком можна прослідкувати, що суттєвих змін не відбулося.

Найбільше грошей витрачають українці на м'ясо та м'ясопродукти (556,40 грн.), на хліб і хлібопродукти (хлібобулочні та макаронні вироби, борошно, крупи) – 437,40 грн., молоко, сир та яйця – 414,56 грн., овочі – 360,42 грн., цукор, джем, мед, сироп, шоколад та кондитерські вироби – 236,13 грн., олію та жири сало (сало, масло тощо) – 227,36 грн. станом на IV квартал 2014 року.

Висновки. На основі проведеного аналізу можна зробити висновки, що в Україні спостерігається значне зменшення споживання основних продуктів харчування, які є складовою частиною повноцінного харчування людини. Проаналізувавши показники динаміки зі споживання основних продуктів харчування за 2000 -2014 роки, можна сказати, що найбільший обсяг споживання спостерігався в 2000 році, з 2011 року обсяги споживання почали зменшуватися, спостерігається різке скорочення в споживанні риби та рибопродуктів, менш різке в споживанні м'яса та м'ясопродуктів і молока та молокопродуктів.

Перспективи подальших досліджень. Зниження рівня споживання основних продуктів харчування та зміни в структурі споживання свідчать про зниження рівня життя населення країни в цілому. Необхідно вживати міри, які стосуються перегляду соціальних стандартів, таких як споживчий кошик, прожитковий мінімум. Повинно відбуватися регламентування цін на певні групи товарів першої необхідності, таких як хліб та хлібопродукти, молоко та молокопродукти. На продукти харчування українці витрачають найбільше серед країн Європи. За часткою витрат на їжу Україна посідає останнє, 40 місце. Через низькі доходи українці змушені економити на дозвіллі, подорожах, медичному забезпеченні, освіті, техніці та одязі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Борух В.О., Аляккін Р. В. Економічна статистика. Навчальний посібник. – К. : Ліра . 2006. – 318 с.
2. Крупін В. Є. Аспекти формування продовольчої безпеки України / В. Є. Крупін, Я. Я. Пушак. // Економічні інновації. – 2012. – № 47. – С. 70-80.
3. Міністерство соціальної політики // [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://mlsp.kmu.gov.ua>
4. Самотоєнкова, О. В. Економічна статистика: навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2010. – 182 с.
5. Самотоєнкова О. В. Соціальна статистика: навчальний посібник / О. В. Самотоєнкова, Ю. О. Ольвінська. - Одеса: ОДЕУ, 2009. – 102 с.
6. Статистичний щорічник України за 2014 рік. – К. : Консультант, 2013. – 552 с.
7. Новостной портал // [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://ua-reporter.com>